

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ І СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Медіафорум : аналітика, прогнози,
інформаційний менеджмент :
зб. наук. праць. – Чернівці :
Чернівецький нац. ун-т, 2022. –
Том 11. – С. 235-249

Mediarorum: Analytics, Forecasts,
Information Management:
Collection of Research Articles. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University, 2022. –
Vol. 11. – pp. 235-249

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2022.11.235-249>

УДК: 316.324.8:004

© Олександр Соснін¹

© Аліса Кононець²

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Комплексне охоплення кола питань, що існують навколо проблем комунікації в сучасному світі, крім обговорення норм дотримання сучасною людиною правил поведінки відносно сенсу інформаційних повідомлень, які розповсюджуються у соціумі, особливо прискіпливо розглядаються технологічні аспекти організації інформаційно-комунікаційної діяльності, яка включає три компоненти: Internet, який став планетарним явищем; надійність і безпека апаратних та програмних комплексів, які забезпечують виконання державою інформаційно-комунікаційної функції; засоби взаємодії інформаційно-комунікаційних систем, які забезпечують інформаційно-комунікаційну функцію і її безпеку в суспільстві.

235

За таких умов стає актуальним вивчення проблем інформаційно-комунікаційної діяльності в суспільстві і визначається вже не тільки сенсом переданої інформації, а й простором, у якому вона поширюється. З огляду на суспільно значимі інтереси формування сучасного національного інформаційно-комунікаційного простору, в якому пересічному громадянину можна отримати потрібну інформацію.

Підкреслено, що з точки зору існуючих політико-правових норм, мають бути враховані: досвід роботи глобальних мереж, як то

¹ Заслужений діяч науки і техніки України, доктор політичних наук, професор, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України, м. Київ, Україна. E-mail: alvas.sosnin@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-4188-0887>.

² Студентка НТУ України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна. E-mail: kononets.alisa@gmail.com

Internet, який багато в чому відповідає цим вимогам; наявність універсальних протоколів, які дозволяють передавати будь-яку інформацію таким чином, щоб її міг отримати будь-який реципієнт; можливість використовувати засоби комунікації і суспільно-значимої інформації в особистому спілкуванні, зокрема актуальної інформації, з метою професійного зростання; освіти або наукової діяльності з можливістю організації складної комунікації: окремих індивідів, індивіда із групою, груп із групами з метою продуктивного інформаційного обміну та поширення інформації в електронних публікаціях, базах даних, спільної роботи.

236 — *Констатовано, що при неможливості отримати, зрозуміти, усвідомити або засвоїти інформацію, що передається, комунікація неможлива, так само, як і організація розвитку роботи на відстані, переведення реальних науково-освітніх або виробничих процесів обслуговування в online. Щоби розуміти та ефективно використовувати інформацію, яку постачає навколишнє інформаційно-комунікаційне середовище, потрібно мати відповідні знання. Сьогодні величезна кількість населення сучасних країн, насамперед, квазіінтелектуальна молодь, не маючи ґрунтовної освіти, під впливом розвитку новітніх ІКТ, несвідомо захоплюючись комп'ютерізацією, електронними іграми тощо, мислить фрагментарно і поверхнево, і, на жаль, досить часто перетворюються в аватарів, безглуздо пересуваючись у віртуальному просторі.*

Ключові слова: *інформація, комунікація, інформаційно-комунікаційна діяльність, інформаційно-комунікаційна функція, інформаційно-комунікаційні технології.*

Contours of the Contemporary Information Society Development

Comprehensive coverage of the issues surrounding the problems of communication in the modern world, in addition to discussing the rules of modern human behavior regarding the meaning of information messages disseminated in society, especially meticulously considers technological aspects of information and communication activities, which includes three components: Internet, which became a planetary phenomenon; reliability and security of hardware and software systems that ensure the implementation of the state information and communication function; means of interaction of information and communication systems that provide information and communication function and its security in society.

Under such conditions, the study of information and communication activities in society becomes relevant and is determined not only by the meaning of the transmitted information, but also the space in which it is disseminated. Given the socially significant interests of the formation of a modern national information and communication space in which the average citizen can get the necessary information. It is emphasized that in terms of existing political and legal norms, the following should be taken into account: the experience of global networks, such as the Internet, which largely meets these requirements; availability of universal protocols that allow the transfer of any information so that it can be received by any recipient; opportunity to use means of communication and socially significant information in personal communication, in particular relevant information, for the purpose of professional growth; education or research activities with the possibility of organizing complex communication: individuals, individuals with a group, groups with groups for the purpose of productive information exchange and dissemination of information in electronic publications, databases, collaboration.

It is stated that when it is impossible to obtain, understand, comprehend ²³⁷ or assimilate the transmitted information, communication is impossible, as well as the organization of advanced work at a distance, the transfer of real scientific, educational or production processes online. To understand and effectively use the information provided by the information and communication environment, you need to have the appropriate knowledge. Today, a huge number of people in modern countries, especially quasi-intellectual youth, without a thorough education, under the influence of the ICT, unconsciously fond of computerization, electronic games, etc., thinks fragmentarily and superficially, and, unfortunately, often turn into avatars, meaningless moving in cyberspace.

Keywords: *information, communication, information and communication activity, information and communication function, information and communication technologies.*

Інформаційно-комунікаційна діяльність в суспільстві завжди забезпечує функціонування будь-яких соціально-економічних або політичних структур, роботу всіх громадських і правових інститутів, владних органів управління, науково-освітніх установ тощо. Вона має значний вплив на розвиток суспільства, а тому постійно стимулює розвиток і вдосконалення технологій передачі та розповсюдження інформації. Для сучасного суспільства її роль взагалі зосе-

реджується в назві інформаційно-комунікаційного, підкреслюючи особливості нашого сучасного устрою. Сьогодні головною тенденцією його розвитку стає персоналізація комунікації людини в розгалужених мережах, які розбудовують ся на основі новітніх засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Вони, як відомо, підпорядковані вимогам дій алгоритмів роботи систем штучного інтелекту, цифровим формам позначення/наймення, збереження і відображення інформації.

238

Отже, на порядку денному перебуває питання правильної організації процесів взаємодії громадян у мережевому віртуальному світі. Очікується, що саме вони принесуть найістотніші зміни в світоустрої та їх головною ознакою буде виведення нас за межі регульованого сучасними законами простору. «Масові комунікації» брендів та споживачів перейдуть у нову якість, а мільйони суб'єктів права сучасного соціуму спілкуватимуться одночасно, знаючи один одного персонально і звертаючись особисто. Можливість вести постійний діалог кожного з кожним призведе до появи «крафтового контенту», який виникне внаслідок застосування професійної техніки, із залученням унікальних моделей комунікаційного реквізиту, що буде мотивувати споживачів вигідно підкреслювати, скажімо, унікальні торгівельні пропозиції. На жаль, в цьому контексті відомий сьогодні фреймінг* стане узагальненим інструментом формування семантичного поля свідомості громадян в межах, визначених якістю накопичених людиною знань. Взагалі усі процеси сучасної диджиталізації, QR-зації... – все, що спонукає до насичення суспільства новітніми засобами інформаційно-комунікаційної техніки та технологіями, вже сьогодні вимагає революційного оновлення інформаційно-комунікаційної нормативно-правової бази заради розвитку суспільства і це стає більш зрозумілими з огляду на вирішення питань національної безпеки.

Значення ефективної інформаційно-комунікаційної політики у сучасному суспільстві визначається багатьма аспектами, оскільки вона відіграє надзвичайно високу роль при вирішенні всіх суспільно-політичних, фінансово-економічних, будь-яких конфліктів, при

* Ефект фреймінгу (framing effect, від англ. frame рамка, обрамлення) – це когнітивне спотворення, у якому форма подачі інформації впливає її сприйняття людиною. Так, одне й те саме твердження, залежно від формулювання та смислових акцентів, може бути представлено як у негативному, так і в позитивному світлі, як вигода або втрата.

формуванні глобального світогляду громадян і суспільства. Взагалі комунікація і технології передачі інформації сучасними технічними засобами визначають її провідне місце в житті сучасного суспільства. Зокрема культурний і освітній рівень та етику взаємовідносин громадян обумовлює саме вона. Величезною є роль комунікації для підвищення рівня громадянської відповідальності та свідомості громадян в суспільстві при реалізації бізнесових і політичних проєктів. Тут важливим є все – і зміна принципів соціальної відповідальності, і формування нових форм спілкування та моделей поведінки суспільно значущих суб'єктів комунікації (політиків, громадських діячів, органів влади та організацій).

Питаннями розвитку і безпеки технологій і засобів в системі масової комунікації людини, яка живе і діє в сучасному інформаційно-комунікаційному середовищі обіймаються фахівці різних професій – інженери і технологи приладобудівних підприємств, які виготовляють технічні засоби комунікації, кібернетики, які створюють моделі і алгоритми управління, соціологи, психологи, але повного розуміння всіх параметрів інформаційно-комунікаційних процесів ми поки що не досягли. Існує безліч теорій, які сформовано сучасними дослідниками проблем комунікації, зокрема і у віртуальному просторі із застосуванням складних систем інформаційно-комунікаційних мереж, проаналізована навіть соціокультурна динаміка процесів комп'ютеризації в сучасному суспільстві. Всі вони свідчать про постійне зростання інформаційного тиску віртуального мережевого простору на свідомість, фізичний стан і, як наслідок, та поведінку людини. Через різноманітні гаджети і технологічні процедури доступу до інформаційних послуг тиск у функціональному взаємозв'язку когнітивної мережі соціуму зростає і носить системний характер, проявляючись через ментальну активність суб'єкта. Як наслідок, наприклад, масова комунікація або сприйняття інформації людиною дедалі більше розглядається як узагальнений багато в чому віртуальний процес, який змушує нас швидко робити вибір у семантичному просторі (Луман Н., 2005).

Багато фахівців, кожен по своєму, намагається «опанувати» цей процес з огляду на власні амбіції, або задовольняючи потреби маркетингових фірм/структур і різних центрів управління: державними справами, військовою технікою, життям суспільства, сферою науки та освіти, однак, слід визнати, що в суспільстві формується нова

інформаційна так звана е-культура, постійно прогноуються зміни, які пов'язано із ускладненням та зростанням обсягів інформації, що передається і обробляється людино-машинними системами. Зростання темпів та збільшення обсягів інформації вимагає постійного вдосконалення технічних засобів і методів транслявання заради забезпечення потреб масового споживання.

Слід зазначити, що підвищення технологічного рівня і ускладнення конструкцій засобів комунікації почалося вже давно. До середини ХХ століття ІКТ значною мірою були сервісними і треба постійно пам'ятати, що всі сучасні тренди розвитку наших комунікативних здібностей століттями встановлювались на досвіді першої інформаційної революції. Вона була пов'язана з появою пи-семності і обумовлювала досвід всіх попередніх технологій комунікативної діяльності – через фіксацію інформації на матеріальних носіях в знаках і малюнках, руйнуючи монополію вузького кола людей на знання. Друга (в ХV столітті) обумовила поширення інформації через книгодрукування. Третя (кінець ХІХ – початок ХХ ст.), яку пов'язують з винаходом телеграфу, телефону, радіо, телебачення тощо, суттєво змінила багато попередніх уявлень про комунікацію, і з тих часів її технологічне і технічне вдосконалення відбувається постійно і зростає, насамперед, в напрямку реалізації потреб щодо надійності процесів передачі інформації. Вимоги диктують, по-перше, військові і управлінці, постійно продукуючи, насамперед, потребу в більш малогабаритних технічних засобах і багатофункціональних технологіях зв'язку. Їх створення, в свою чергу, обумовлює постійний розвиток промислових технологій електроніки і нових ідей щодо використання відомих фізичних явищ. Наприклад, наприкінці 40-х років минулого століття лише поява гібридної мікроелектроніки дозволила реалізувати можливість зробити атомну бомбу мобільною. Сьогодні вже інтегральні технології (або нанотехнології), оперуючи розмірами елементів в мікронах і нанометрах, дозволяють створювати електронні схеми для потреб різноманітних систем управління зброєю в об'ємі кристалу напівпровідникового матеріалу, що дозволяє проектувати й виготовляти і бомби, керовані артилерійські снаряди, і мобільні протитанкові ракетні комплекси.

Без розвитку в ХХ столітті мікроелектроніки та мікропроцесорної техніки неможливим був би і стрімкий прогрес при створенні персональних комп'ютерів (ПК) і систем штучного інтелекту на їх

основі. Дивним чином, наприклад, в 60-х роках минулого століття склалася ситуація, коли успіхи СРСР по створенню великих ЕОМ збіглися в часі із появою в США ідей щодо створення і експлуатації ПК. Завдяки своїм перевагам в технологіях мікроелектроніки вони навіть згорнули програми створення у себе великих ЕОМ. Причина полягала в тому, що усвідомивши безперспективність змагання, США скористалися колективним розумом фахівців міжнародного науково-технічного середовища та великою свободою маневру своєї науково-промислової бази, змогли запросити їх до роботи і взятися за реалізацію глобальних проектів фінансово-економічної перебудови світу, забезпечивши собі технологічне домінування в світі, зокрема і в створенні нового інформаційно-комунікаційного середовища. На новому технологічному рівні виробництва обчислювальної техніки вони організували виробництва нових засобів інформаційно-комунікаційної техніки і кардинально змінили всю систему людської комунікації, створивши на своїй території загальносвітовий комунікатор із відповідною інфраструктурою контролю за його використанням. В процесі розвитку вони революційно змінили принципи і методи сприйняття, фіксації, зберігання та обробки інформації, технологічно реалізували ідеї створення нових мобільних систем глобального зв'язку із застосуванням різноманітних гаджетів. Як наслідок, саме вони змінили стиль життя і взагалі всю світоглядну систему цінностей сучасної людини, змінили за стандартами транснаціональних корпорацій, штаб-квартири яких здебільше розташовано в США, всі фундаментальні засади управлінської, фінансово-економічної, культурно-просвітницької роботи.

Отже, поява комп'ютерної техніки і нових бездротових систем зв'язку обумовили виникнення глобальних інформаційно-комунікаційних мереж на кшталт Internet і, як наслідок, четверту інформаційну революцію. Маємо постійно пам'ятати, що Україна перебувала у її витоків і була тут серед перших країн світу, 25 грудня 1951 року в Києві в лабораторії Інституту електротехніки АН УРСР, під керівництвом академіка Сергія Олексійовича Лебедева* було введено в

* Сергій Олексійович Лебедев (02.11.1902 – 03.07.1974) вчений, академік, творець першого в континентальній Європі комп'ютера. Доповідь С. О. Лебедева 1956 року в Дармштадті про успіхи київських вчених виявила, що українські ЕОМ відповідають світовому рівню і є найшвидкодійчими в Європі.

експлуатацію першу обчислювальну машину МЕОМ в континентальній Європі – комп'ютер з автоматичним виконанням програми. Розробку було розпочато з метою змоделювати функціонування більш потужної обчислювальної машини ВЕОМ, але вже після перших успіхів, враховуючи гостроту потреби (як в УРСР, так і в СРСР в цілому) в обчислювальних потужностях, макет вирішили перетворити на машину для обчислення реальних завдань. Тобто, перша спроба стала основою «обчислювальних потужностей» України (не беручи до уваги спеціалізовану ЕОМ «СЕОМ»).

Інформаційно-комунікаційні системи, в яких генерувався інформаційно-комунікаційний ресурс наукових установ і підприємств, обумовлювали можливості створення структурованих ергатичних (людино-машинної) систем – ергасистем*, здатних опрацьовувати, зберігати і захищати інформаційно-комунікаційний ресурс як стратегічний ресурс держави.

242
— У ті часи гігантське протистояння двох систем – капіталістичної, в якій превальювали ринкові відносини, і соціалістичної – з пануванням планової економіки, набуло максимального загострення. Перші досягнення соціалістичної системи у підкоренні космосу, вдала реалізація можливостей ядерних технологій в сфері енергетики, стимулювали зокрема і появу проектів академіка В. М. Глушкова щодо реформування системи державного управління господарством великої країни.

Створення в Україні першої ЕОМ стимулювало в Україні зокрема вибуховий інтерес до розвитку кібернетики як науки та промисловості. Він, в свою чергу, обумовив появу у нас нових потреб в прогресивних науково-технічних технологіях, наприклад, в мікроелектроніці, що стимулювало бурхливий розвиток фундаментальних досліджень в галузі фізики, хімії, матеріалознавства, розвиток в Україні оптики, фотоелектроніки як науки і виробництва. В Україні було створено низку підприємств оптико-електронного профілю, зокрема в Києві найпотужніше в світі ВО «Завод «Арсенал» із могутнім ЦКБ, в якому було створено неперевершені системи прицілювання ракет всіх видів базування, трохи пізніше, в 1970-х роках, Чернівці стали одним з

* Складні системи управління об'єктами технічних, технологічних, організаційних, економічних, екологічних тощо комплексів, в яких керуюча підсистема включає людей-операторів і вони, безумовно, є її головною компонентою.

центрів світової фотоелектроніки, об'єднавши кадрові і промислові потужності тоді ще Чернівецького державного університету (нині Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) в кресленнях новобудови заводу «Кварц» та ЦКБ «Ритм».

Успіхи кібернетики розширили можливості передачі технічним пристроям розумових операцій, по-перше тих, що піддаються формалізації, яка раніше поглинала значні інтелектуальні зусилля фахівців. Не випадково широке вивчення концептуальної наукової організації інформаційно-комунікаційної сфери для фахівців почалося одночасно з тріумфом кібернетики.

Ускладнення змісту і форм інформації, збільшення обсягів даних, що передаються постійно, обумовлюють зростання її цінності та вимоги до її захисту. Саме в секторі інформаційно-комунікаційної безпеки віддзеркалюється сьогодні значимість інновацій та нових технологій, оскільки сучасні ІКТ визначають можливості для реалізації найбільш важливих проєктів, вимагаючи адекватних систем безпеки в процесі обробки інформації. Без них ми не здатні сприймати і використовувати енергію інформаційного цунамі сьогодення. Навіть освіченій людині вже неможливо розглядати/засвоювати такий широкий спектр знань в різних областях науки, бути одночасно професійно компетентним інженером, економістом, фінансистом, бухгалтером, медиком тощо неможливо. і з цим всі погоджуються. Наприклад, відомості про характеристики нафтової свердловини мало про що скажуть не геологам – фахівцям багатьох інших професій. Сьогодні для розуміння будь-яких подій і явищ потрібен певний рівень спеціальних знань.

243

Комп'ютеризація, навіть із використанням систем штучного інтелекту AI/ML (Artificial Intelligence / Machine Learning – штучний інтелект / машинне навчання), мало що до цього додасть. Багато хто із сучасних експертів відзначає, що машина, наділена штучним інтелектом значно менш ефективна аніж «людино-комп'ютерний симбіоз», тобто віднайдення «шляхів оптимізації співробітництва між людиною та машиною» у межах сучасного розвитку ІКТ (Айзексон В., 2017, 430).

Взагалі масштабування інформаційно-комунікаційних систем для фахівців в сучасному світі стрімко зростає, перетворюючи постачання інформації для них у більш складні функціонально визначені структури і комплекси з майже безмежними можливостями збері-

гання накопиченої людством інформації. Звичайно, що тут постійно підвищуються вимоги до її якості та достовірності. Когнітивною, і чи не головною, метою діяльності центрів, які займаються цим, дедалі більше стає посилення відповідальності за поширювану в мережі інформацію і в цьому контексті можна сказати, що головною тенденцією досліджень проблем формування сучасного інформаційно-комунікаційного простору стає безпека або зниження ризиків вводити в оману громадян, соціальні групи або суспільство взагалі.

Нові принципи структурування малих і великих груп наукових колективів заради вивчення різноманітних явищ і нових технологій обумовлюють і виникнення нових типів взаємодії всередині цих груп і між ними, що змушує постійно, навіть концептуально, переглядати їх організацію. Постійне зростання кількості дослідників різного рівня компетенцій перетворює науково роботу із інформацією в одну з масових професій і це ставить проблеми не тільки фаховості, а й морально-вольових якостей в професійному відборі.

244

В умовах застосування цифрових методів обробки інформації все це вимагає по новому відтворювати сам сенс необхідності і існування багатьох наукових напрямів і технологій, а, головне, динамічних змін. Так, цифровізація всіх сфер життя людини і її включення не тільки в процеси споживання, а й у виробництво інформації, сприяє формуванню особливого психофізіологічного типу людини, яка існує в специфічному середовищі інформаційно-комунікаційної сфери.

Етимологія поняття інформаційна сфера передбачає визначення «сфери» (від грец. σφαῖρα – куля, а також «коло дії») як область дій, межі поширення чого-небудь; суспільне довкілля, середа, обстановка. У широкому сенсі інфосфера сьогодні – це складна сукупність постійно оновлюваних знань, ідей, уявлень, що реалізуються як в реальному, так і в віртуальному світі. З розвитком цифрових і нано-технологій в структуру інфосфери додаються технологічні нововведення, які суттєво підвищують рівень насиченості новою інформацією інформаційно-аналітичних центрів в суспільстві. Що ж до поширення в суспільстві гуманітарних знань, то ситуація є значно складнішою. Удосконалюючи методики управління фінансово-економічними або суспільно-політичними процесами, впливаючи інформаційно на думку і поведінкові характеристики людини, суспільство і державні інституції дедалі більше розкривають для себе проблему впливу інфосфери на особистість в інформаційно-комунікаційному суспільстві.

Сучасну людину оточує інформаційно-комунікаційне середовище досить часто агресивних джерел інформації, впливу яких людина піддається майже добровільно, перебуваючи в цифровому соціумі. Вплив відбувається через чотири основні канали сприйняття – перцептивний (аналог фізичного контакту, через відчуття); когнітивний (канал впливу через смислові структури, пакети знання фрейми); рефлексивний (канал сприйняття інформації, пов'язаний з ціннісними установками і усвідомленням обмежень, або з межами розуміння). Від цього неможливо абстрагуватися, інфосферна інфраструктура поступово трансформує свідомість і, як наслідок, в процесі взаємодії з новим середовищем, людство створює нову інформаційно-комунікаційну модель світу.

Усвідомлюючи, що природні для людини дії напівсвідомо спираються, структурують процес творення особистості символічними за своєю формою культурними механізмами – мовою, міфом, мистецтвом, релігією, наукою, філософією, які унаслідок сенсу основних подій життя, здоровий глузд і досвід особистого життя в культурному контексті і традицій свого народу, людина тією мірою, якою вона самотвориться засобами, яких немає в природі (Мамардашвили М., 1996).

245

Сьогодні, коли людство перебуває в четвертій фазі промислової революції, яка характеризується злиттям і конвергенцією технологій, вони стають реальним пріоритетом в програмах розвитку країн, а не формальною риторикою політиків. На сьогодні технології стали вкрай важливими для розвитку суспільств, а їх ядром дедалі стають інформація та ІКТ, вимагаючи нових правових норм збереження і використання, оскільки вони стимулюють інноваційний розвиток країни. В свою чергу, проблеми формування інноваційно спрямованого суспільства, оцінка різних його компонентів стає однією з найбільш обговорюваних тем.

Комунікативна стратегія у цьому випадку визначається неявними принципами розуміння, які фіксують вимоги щодо зв'язності сенсу подій, автономності, актуальності та адекватності дій людини при сприйнятті інформації. Ця матриця давно організує природний контекст орієнтації особистості в інформаційно-комунікаційному середовищі, спрямовуючи її ментальну активність життя у суспільстві, даючи можливість віртуально розуміти і оцінювати людей, події та самого себе протягом всього життя. Можна навіть сказати, що життя –

це процес формування в людині віртуального бачення реальності і його початок треба, безумовно, шукати в роботах вчених кінця XIX – початку XX століття, коли намічаються спроби перетворити вивчення особистості вченого і процесів його творчості в предмет спеціальних досліджень. Це обумовило відчутні потрясіння фундаментальних теорій природознавства, прагнення осмислити історичний досвід науки, її шляхи і перспективи. Пошуки нових рішень і підходів зумовили потребу в аналізі процесів наукової творчості, розбудили бажання вчених проникнути у власну творчу лабораторію і виявити ті якості, володіння якими робить людину науки здатною на рішуче перетворення усталених уявлень і принципів, на творення нового. Розпочинається пошук засобів раннього розпізнавання людей з творчими задатками, щоб культивувати їх розвиток, а також розроблення, виходячи з аналізу характерологічних особливостей вчених, стилю їхнього мислення і праці, такої типології, яку можна було б використовувати для вирішення проблем професійної орієнтації.

246

— Для сучасного суспільства важливо використати ці знання і суперечні у позитивному ключі, оскільки об'єктивні протиріччя між груповими інтересами постійно існують в складній структурі нашого суспільства. У цьому плані будь-яке зіткнення інтересів, ставши конфліктом, має бути вирішено конструктивним чином через комунікацію. Таким чином, питання раціонально організованої комунікації в суспільстві стає предметом активного обговорення існуючої нормативно-правової бази з відмовою від ухилення щодо обговорення існуючих проблем.

Ідеї цифровізації суспільства, реалізацію яких ми спостерігаємо сьогодні, які почали реалізовувати в проектах багатозарової і широко розгалуженої системи унааявлення інформації в сучасних людино-машинних системах і приладах, які підпорядковано меті глобального фінансово-економічного управління і тотального контролю за людиною за лекалами іноземних фірм, багато в чому вимагають цього.

Сподіваючись на надширокі можливості тандему цифрових технологій і людини в організації спілкування один з одним і роботи за допомогою засобів обчислювальної техніки і новітніх ІКТ, в які вже вбудовано системи штучного інтелекту, ми бачимо, що вся інфосфера комунікації наповнена контекстним знанням освічених людей різних країн. Вони активізується в індивідуальній свідомості по різному, навіть при розпізнаванні сенсу звичних знаків та при співстав-

ленні нової інформації із загально визнаними універсальними схемами. При цьому семантична матриця знань щодо подій, ситуацій, фактів, які транслюється нам різними засобами, якщо не прямо, то побічно, впливає по різному на індивідуальну та масову свідомість.

Розвиваючись, вже сьогодні цифрові ІКТ активно впливають на свідомість людини і дедалі більше стають виключно ефективним інструментом вдосконалення всіх управлінських, промислових і науково-освітніх технологій, стимулюючи їх розвиток та вдосконалення, навіть фундаментальних змін, основою яких є міждисциплінарні дослідження в усіх сферах людських знань. Модифікуючи їх технологічно, вони дедалі більше змушують нас працювати у тривимірному віртуальному просторі, використовуючи все нові можливості комп'ютерної техніки. Новітні ІКТ, зокрема, надають нам можливість свідомо і цілеспрямовано комунікувати, передавати один одному знання, насолоджуватися штучно згенерованою тривимірною графікою, звуком тощо. Часто у нас докорінно змінюється навіть сенс багатьох загально відомих понять, і взагалі вся філософсько-психологічна ідеологія інформаційно-комунікаційної діяльності людини – від античної «як любов до мудрості» до сучасної «як любов до інформації» (Філософія інформаційно-комунікативного суспільства, 2016). На жаль, при цьому, підсилюючи хаос життя, однак, з появою доступу до все нових глобальних інформаційно-комунікаційних сервісів і мереж, Internet зокрема, у нас постійно формується нова економічна реальність на ринку праці.

247

Немає сумніву в тому, що проекти впровадження новітніх цифрових технологій, які пропонують нам розвинені країни світу, – це не тільки нова реальність логічного розвитку нашої техносфери, політичної і соціально-економічної реальності, але й неминуча/невід'ємна зміна характеристик безпекових параметрів життя. Пов'язавши забезпечення норм професії із правилами електронної взаємодії, ми маємо це усвідомлювати, а визначаючи курс на споживацтво як на нову філософію сучасного суспільства, ми, безумовно, багато в чому позбавляємо наше життя звичних пріоритетів. Сенс багатьох явищ цифрової трансформації вже вражає всі клітини суспільства, поширюючи свій вплив навіть на ті його прошарки, які дотепер вважалися інтелектуально зрілими.

З цієї точки зору, контекстні моделі відповідають когнітивній структурі суб'єктивних оцінок поточних умов, часу, місця та со-

ціальної реальності, що спрямовує смислову орієнтацію суб'єкта в середовищі. Існуючі контекстні моделі учасників комунікації орієнтують кожного на прагматичне вживання термінів в кожній реальній ситуації і є підставою для конструювання загального контексту, що визначає семантичні межі інтеракції і створює, так би мовити, «інформаційний організм», який поєднує у своїй діяльності потоки перцептивного, когнітивного та свідомого рівнів сприйняття та генерування інформації.

Дійсно ми начебто і перетворюємо при спілкуванні все, чого торкаємось, на абстракцію і за рахунок цього змінюємо фундаментальні погляди і нашу свідомість щодо значення норм і поведінки громадян в інформаційному суспільстві, які мають перетворитися на масову свідомість. Абстрагуючись від проблем їх масового усвідомлення, як і будь-яких явищ, буденністю і повсякденністю ми лише формуємо в слухачах хибну ілюзію ідей індивідуальної свободи, форматуємо штучно в координатах «інформаційного поля», яке нам нав'язується, віртуальне. На жаль, віртуальна свідомість дедалі більше пропугується новітніми засобами ЗМІ і стає дедалі більше поширеною серед молоді, відтворюючись неконтрольовано і масово. Можна навіть стверджувати, що масовим стало розуміння сутності інформаційного суспільства як абстракції, яка відволікає людину від багатств сенсу реального життя – новою формою відчуження людини. Певним чином, сама тенденція до абстрагування у мисленні і дії взагалі стала сучасною формою деградації нашої культури, а в континуумі сенсу взагалі стала загрозою, і тому нам на новому світоглядному рівні розуміння нам слід терміново почати вивчати природу виникнення нескінчених криз сьогодення і глибинного сенсу комп'ютерної та інформаційно-комунікаційної революції для України.

За сучасних карколомних умов саме формування світогляду молоді, її життєвого шляху, залежність від взаємин з іншими людьми через аналіз причин успіху, конфліктів помилок, принципів створення малих груп і управління ними та багато чого іншого, вимагає поглибленого розуміння на тлі досліджень безпекового і більш загального гуманітарного характеру.

Джерела та література:

1. Айзексон В. Інноватори. Як група хакерів, геніїв та гиків здійснила цифрову революцію. Київ: Наш формат, 2017. 488 с.
2. Луман Н. Реальность массмедиа / Пер. с нем. А. Ю. Антоновского. М.: Практикс, 2005. 256 с.
3. Мамардашвили М. К. Введение в философию. // Мамардашвили М. К. Необходимость себя. Лекции, статьи, философские заметки. М.: Лабиринт, 1996. С. 7-154.
4. Філософія інформаційно-комунікативного суспільства: теоретико-методологічний контекст: монографія / В. Г. Воронкова, О. В. Соснін, В. О. Нікітенко, М. Ю. Максименюк, за ред. д. філософ. наук, проф. В. Г. Воронкової; Запорізька державна інженерна академія. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 276 с.

References:

1. Ayzekson V. Innovatory. Yak hrupa khakeriv, henyiyiv ta gikiv zdiysnyla tsyfrovu revolyutsiyu. Kyiv: Nash format, 2017. 488 s. 249
2. Luman N. Real'nost' massmedya / Per. s nem. A. YU. Antonovskoho. M.: Praksys, 2005. 256 s. —
3. Mamardashvyly M. K. Vvedenye v fylosofyyu. Mamardashvyly M. K. Neobkhodymost' sebya. Lektsyy, sta'y, fylosofskye zametky. M.: Labyrynt, 1996. S. 7-154.
4. Filosofiya informatsiyno-komunikatyvnoho suspil'stva: teoretyko-metodolohichnyy kontekst: monohrafiya / V. H. Voronkova, O. V. Sosnin, V. O. Nikitenko, M. YU. Maksymenyuk, za red. d. filosof. nauk, prof. V. H. Voronkovoyi; Zaporiz'ka derzhavna inzhenerna akademiya. Zaporizhzhya: ZD1A, 2016. 276 s.